

Umhverfis- og auðlindaráðuneytið

Skuggasundi i 1
150 Reykjavík

Reykholti, 20. desember 2018
1812008 AS

Efni: Umsögn Bláskógabyggðar vegna hugmynda um stofnun þjóðgarðs á miðhálandinu

Á fundi sveitarstjórnar Bláskógabyggðar hinn 6. desember var undirritaðri ásamt Helga Kjartanssýni, oddvita, og Guðrúnu S. Magnúsdóttur, fulltrúa í sveitarstjórn, falið að vinna umsögn vegna verkefnis nefndar um stofnun þjóðgarðs á miðhálandinu og senda inn í samráðsgáttina.

Í umsögninni er komið inn á fleiri þætti en þá sem fjallað er um í skýrslu nefndar um stofnun þjóðgarðs á miðhálandinu, þ.e. greiningu tækifæra með stofnun þjóðgarðs á byggðaþróun og atvinnulíf og tillögur að helstu áherslum í atvinnustarfsemi.

Bent er á að kaflinn „útivist og ferðaþjónusta“ þarfnist skýringa. Er þá vísað til eftirfarandi texta sem er innan gæsalappa: „Mikið hefur verið fjallað um þróun ferðaþjónustu á Íslandi, hvernig hægt sé að þróa greinina í átt að aukinni sjálfbærni og laða til landsins ferðamenn sem skilja eftir sig minna kolefnisspor. Í ljósi þess að ferðamenn sem stunda náttúruferðamennsku sækja í þjóðgarða gæti þjóðgarður á miðhálandinu að mati nefndar stutt við ákjósanlega þróun í þeim efnum.“

Hér þarf að skýra nánar við hvers konar ferðamenn er átt við. Bent er á að allir ferðamenn koma til landsins með flugvélum og skipum. Eflaust er verið að vísa til gangandi og hjólandi ferðamanna, en staðreyndin er sú að langflestir ferðast um hálandið á bílum. Auk þess er það alþekkt að mjög stór hluti ferðamanna kemur til landsins vegna náttúrunnar og stundar því náttúruferðamennsku. Því er erfitt að færa rök fyrir því að stofnun þjóðgarðs minnki kolefnisspor ferðamanna.

Gerðar eru athugasemdir við kaflann „rannsóknir“, þar sem svo virðist sem litið sé svo á að ekki sé unnt að stunda rannsóknir nema viðkomandi svæði sé skilgreint sem þjóðgarður. Ósnortin víðerni geta verið til staðar þó svo að ekki sé um þjóðgarð að ræða.

Einnig er bent á þversagnir sem fram koma í málinu. Stofnun þjóðgarðs er rökstudd með vísan til náttúruverndarsjónarmiða um verndun ósnortinna víðerna. Þrátt fyrir það eru talin upp meðal helstu raka fyrir stofnun þjóðgarðs atriði á borð við það að slíkt sé þjóðhagslega hagkvæmt, og í kaflanum „þjónusta“ segir: „Ef horft er til reynslu annarra landa varðandi ásókn í þjóðgarða, sem og vinsældir þjóðgarðanna þriggja sem fyrir eru á Íslandi, mun stofnun miðhálandisþjóðgarðs að öllum líkindum **auka straum almennings og ferðamanna á miðhálandið. Með aukinni ásókn í svæðið er einnig líklegt að kröfur gesta er varðar aðgengi, veitingar og gistingu muni aukast og verða fjölbreyttari.**“ Víða á hálandinu þar sem ekki eru þjóðgarðar eru ósnortnar náttúruperlur sem fáir vita af, það er ekki gott aðgengi að þeim og ekki

verið gerð krafa um slíkt, þessum svæðum er ógnað með tilkomu þjóðgarðs, sbr. framangreindan kafla um kröfur gesta. Einnig má víða fá góða en lágstemmda þjónustu, s.s. gistingu og veitingar, sem uppfyllir kröfur um salerni og aðra hreinlætisaðstöðu en kannanir hafa sýnt að það er einmitt þannig þjónusta sem fólk vill sem ferðast um hálendið.

Af hálfu Bláskógabyggðar hefur verið bent á að víða á hálendinu, þar sem ekki eru þjóðgarðar sé betur staðið að málum varðandi hreinlætisaðstöðu, viðhald vegslóða og uppbyggingu innviða en innan t.d. Vatnajökulspjóðgarðs. Þannig vill Bláskógabyggð meina að á þeim hluta hálendisins sem snýr að Bláskógabyggð sé um mjög valddreift verklag að ræða, sbr. kaflann „samræmt valddreift verklag“, þar sem bændur og ýmis félög og samtök, auk sveitarfélagsins, hafa lagt mikla sjálfböðavinnu og talsverða fjármuni í náttúruverndarverkefni, sem hefur skapað viðtæka samfélagssátt um náttúruvernd. Óvíst er að um slíkt framlag sjálfböðaliða yrði að ræða þegar svæðið verður komið undir stjórn þess stóra bákns sem stjórn þjóðgarðs og miðlæg ríkisstofnun eru, og er þar vísað til áforma um stofnun Þjóðgarðastofnunar.

Önnur sjónarmið sem Bláskógabyggð vill koma á framfæri almennt varðandi hugmyndina um stofnun þjóðgarðs á miðhálendinu eru eftirfarandi:

Mikilvægt er að skipulagsvald sveitarfélaganna verði ekki skert. Sú leið sem farin hefur verið með Vatnajökulspjóðgarð og stofnun svæðisráða leiðir til þess að hvert og eitt sveitarfélag hefur ekki sjálft vald yfir sínu skipulagssvæði. Skýrar línur þurfa að vera varðandi það að hvert og eitt sveitarfélag ráð yfir sínu landsvæði. Eins og lagt er upp með skipan stjórna þjóðgarða í frumvarpsdrögum vegna Þjóðgarðastofnunar getur komið til þess að sveitarfélag eigi ekki aðkomu að gerð stjórnunar- og verndaráætlana. Þá er bent á að sú staða kann að koma upp að fulltrúi sveitarfélags lendi í minnihluta varðandi einhverja ákvörðun sem tekin er innan stjórnar eða svæðisráðs og hefur áhrif á skipulag innan marka þess sveitarfélags sem viðkomandi fulltrúi starfar fyrir. Þessa stöðu telur Bláskógabyggð óásættanlega og styðji það enn frekar að samþykki sveitarfélags verði áskilið varðandi ákvarðanir sem hafa áhrif á skipulagsvald sveitarfélaga, svo sem stjórnunar- og verndaráætlanir.

Löng hefð er fyrir nýtingarrétti á miðhálendinu, svo sem upprekstrarrétti. Brýnt er að ekki verði hróflað við honum. Slíkt skiptir verulegu máli fyrir m.a. atvinnustarfsemi á jaðarsvæðum fyrirhugaðs þjóðgarðs og er ekki síður mikilvægt en þau atvinnutækifæri önnur sem tilgreind eru í skýrslunni.

Velta má því upp hvort inn á milli á hálendinu séu ekki svæði sem hafi ekkert sérstakt verndargildi og hvort ástæða sé til út frá því að gera allt hálendið að einu verndarsvæði, þ.e. hvort ekki væri eðlilegra að afmarka verndarsvæði við svæði sem hafa sérstakt verndargildi.

Ljóst er að fjármögnun verkefna á sviði náttúruverndar hefur verið erfiðleikum háð, bæði á það um verkefni innan núverandi þjóðgarða og utan þeirra. Ekkert hefur komið fram sem tryggir það að fjármögnun verði auðveldari eða að fjárframlög ríkisins aukist stórkostlega við stofnun miðhálendisþjóðgarðs. Ekki er gott að byggja upp væntingar um mikla uppbyggingu, gæslu og fræðslu, sem ekki verður unnt að standa við.

Skilmálar varðandi stýringu og verndun geta breyst frá því sem upphaflega er ákveðið, svo og geta mörk þjóðgarðs breyst. Fyrirfram þarf að vera ljóst hver er aðkoma sveitarfélaga að slíkum ákvörðunum og tryggt að samráð verði haft við þau. Bent er á í því samhengi að í frumvarpsdrögum vegna Þjóðgarðastofnunar er ekki gert ráð fyrir aðkomu sveitarfélaga að ákvörðun ráðherra um stækkun þjóðgarða. Bláskógabyggð telur slíkt ekki ásættanlegt.

Virðingarfyllst,

Ásta Stefánsdóttir

Ásta Stefánsdóttir
Sveitarstjóri Bláskógabyggðar

Helgi Kjartansson

Helgi Kjartansson, oddviti Bláskógabyggðar

Guðrún S. Magnúsdóttir

Guðrún S. Magnúsdóttir, fulltrúi í sveitarstjórn Bláskógabyggðar